

Kann óskilið her á landi ikki rættast?

Tað kann væl ikki vera ov mikið sagt, at óskil er í mongum her á landi. Tað fyrsta, eg her skal nema við, er okkara flutningsviðurskiptir.

Tað verður lýst í bløðunum um at taka góðs við »Tjaldur« — sum eisini skuldi verið tað rætt. Um vit heima á Sandi skulu brúka »Tjaldur« og so ta einu rutuna, sum vit eiga higartil, so ganga í minsta lagi 8 dagar, áðrenn man kann fá vørna at selja. Eg undirritaði fekk vørur við »Tjaldur« seinast; nú er »Tjaldur« aftur í Føroyum; og varan er ikki komin til sølu enn. Væl vóru tað ólíkindi tann dagin, »Smiril« var planaður higar; men viðvikudagin bleiv ringt til Havnar, um tað ikki var gjørligt at fá Smiril inn antin á suður-ella norðurferðini; men tað varð so ikki. Eg eri tá noyddur at ganga út frá, at tað vóru gyldegur grundir fyri, at hann ikki kundi koma. Tá okkara álitismaður Gunnar Winther var umboð, má man rokna við, at hann hevði fingið hann inn, um tað var gjørligt, tí hann var við í ferðini suður og visti av, at tað var nógv vara til Sands.

Undarligt haldi eg tað mátti ljóða fyri mongum — vit eiga ein fart higartil um vikuna — at tað skal vera onkuntíð hildið av okkara framstandandi monnum, at tað vil ikki betala seg hjá »Smiril« at koma av Dalsendunum og norður til Sands. Onkuntíð verða Sandingar hildnir at hava so mikið at týða sum tann kolamoli, ið »Smiril« brennur hesa leið, ja, fyrr enn ikki, tá krossarnir eru á lofti. Okkara skipan er í mínum eygum sera undarlig. Um so er, at tað skal fatast so, at tað er ov kostbart at fá »Smiril« inn higar einaferð um vikuna, so haldi eg tað vera betur, at hesin túrur verður niðurlagdur fyri tað, at tað er ovlítið at koma einaferð inn og ikki fyri tað, at tað er ov mikið.

Okkara bilríft tykist at fána alt meir og meir, so flutningsviðurskiptini eru ring.

Fyrr var tað so frætt, at »Tjaldur« var inni her tveir ferðir um árið; men tað er burtur í »disse Dage«. Tað ser mær so løgið út, at »Tjaldur« skal ikki kunna koma inn her við minni enn 10 tons sum av vøru.

Seinasta ár fingi vit ein danskan lækna, tá visti tað seg einki at vera í vegin hjá »Tjaldurinn« at koma inn við honum. Nógv vara var umboð higartil. Spurt varð, um hon ikki kundi fæst upp; men tað var ógjørligt. Sami lækni fór avstað aftur nú í heyst á sama hátt: tað tóktist einki at vera til hindurs hjá honum at fáa »Álkuna« at koma inn eftir sær. Hvat hann galt fyri henda túr, er mær ókunnugt; men um hann ikki galt meira, enn vestanmenninir galda fyri at fáa vestur ta vørna,

sum teir taka við »Tjaldur«, so var tað ikki nógv. Tað hevði verið forvitnisligt at fingið at vita, hvussu tað er við hesari rutuni vestureftir.

Eg vil í stuttum siga, at vit Sandingar av hesum ringa vøruflutningi gjalda líka nógv fyri at fá okkara vøru frá Havnini til Sands sum frá útheiminum og til Havnar, av tí at vit mest altíð noyðast at taka hana yvir Skopun, og tá ferur tað henda kostnað við sær: lossing í Havn, vørugjald, lossing umboð, frakt til Skopunar, lossing og havnæpening í Skopun, bil til Sands, av øllum hesum rassari er fylgjan tann, at man ofta fær sundurskrædda og dýra vøru.

Av hesum óskili má fólk skilja tað, at um balansa skal verða í handilsskapinum, má alt hetta roknast út á vøurnar, og við tað kemur keyparin at sviða.

Tað er ikki løgið, um tað ofta og títt verður knarrar av honum, ið keypa skal, og lítið hevur at keypa fyri; men tá prisurin her verður hildin langt niðanfyrir prisirnar á teimum plássum, sum spara allan henda kostnað, so haldi eg, at tað er ikki stórt at siga við teir, um so eg eri ein av teimum.

Tað er mangt sum vert kundi verið at nomið við og spurt menn um, sum visari eru enn eg.

Hvussu ber tað til, at at kalla alt okkara vinnulív gongur tilfeldiga? Ella kunnu tit Føroya valdu álitismenn ikki merkja tað?

Eg má siga, at eg væl feli, hvussu planleys okkara vinna er, bæði uttan- og innanlands. Okkara arbeidsgongd hevur fort meira á ta leið at gera okkara produksjónsmidlar virðileysar enn nakað annað. Tað, sum stríðst hevur verið fyri, er mest okkara fiskiskapur, hann er eisini tað einasta, sum er komið undir kontrol av vraking — men ikki av salgi. Nú sýnist, sum eitt útflutningsfelag hevur tikið seg saman viðvíkjandi fiski. Nú veit eg ikki, hvussu hetta felag ætlar sær at arbeiða. Útflutningsrætt sýnast allir ikki at koma at hava, sum avhenda fisk.

Tað er fyri so vítt rætt, at okkara fiskur ikki verður boðin út til útheimin hælur um heyr; men skulu allir Føroyingar ikki hava sama rætt til hetta útflutningsfelag, so gevi eg ikki nógv fyri tað. Latum okkum taka útróðurin. Tað eru menn á útróðunum í Føroyum, sum keypa fiskin frá útróðrarbátum og líða undir tí útstandi at skula fáa hann til tey pláss, sum skipini avtaka hann, skulu teir so eisini fáa ein millumpris fyri sín fisk, hvat pris skal tá útróðarmaðurin fáa? Var tað ikki rímligari, at henda skipan varð lögð til rættis av Føroya løgtingi og okkara bestu solumenn valdir at stíla fyri soluni bæði innan- og uttanlands, og ein og hvør hevði sama atgongurætt til sølu? Tá fyrstani kann okkara fiskur verða seldur væl og allir vænta seg full virði fyri hann; men sum nú er vorið, fær eingin tað.

Á sama hátt er við okkara eplasolu, ja, ein góðan mun verri. Tá vit eiga nógv eplir í landinum, verður innflutt í hópatali. Ikki at brúka okkara egnu eplir! Slíkt má fara til armadómí.

Sjálvandi má tað reidast soleiðis fyri, at okkara vørur koma undir tað kontrol, at teir eru soluførar, í hvar tað so skal verða. Tá tað er gjørt, svíkur hann land sít, ið ikki vil brúka okkara egnu vørur. Tað er ofta umtalað í bløðunum av okkara tingmonnum, hvussu okkara grannalond reida fyri bónaðum. Hvi skulu vit tá lata okkara landsmenn liggja innfrystar við sínum vørum, meðan vit keypa frá øðrum?

Her mugu tit landsins valdu menn gripa inn, tí til eiga fyri ein stóran part skuldina fyri hetta óskil, sum her rásar. Tað var betur, til reidda fyri einum samuligum prisi og kontrolli til okkara eplur, so ikki hugurin hjá dyrkingmonnum bleiv drupin, og at til reguleiðu innflutningin, so at okkara egnu eplir vóru seld, áðrenn inn varð flutt. At seta toll á til dømis steintyg og annað, sum má brúkast og ikki verður gjørt í landinum, sýnist at bera væl til; men at hjálpa fólk til betur skaltævnir, tað sýnist ikki at bera so væl til.

Eitt lítið domi hvussu aðrir verja um tey virðir, teir eiga í sínum landi:

Hidani fólk í summar niður til Keymannahavn, og við varð tikið ein lítill döttur av eplum; men tá tollararnir komu at hyggja at góðsinum, fóru teir avstað við eplunum, og sjálvandi fingust tey ikki aftur uttan móti tolli.

Soleiðis kundi ein bliði við at spurt um, hvat ið gjørt er fyri teimum ymisku vinnuvegum her á landi.

Eitt orð er, sum sigur, at »ull er Føroya gull«, og tað er vist eingin lygn í hesum; men hvat er gjørt fyri tí sum øðrum.

Tað verður ofta umtalað, at okkara ull eigur ikki at fara ótilvirkað av landinum, og tað er rætt. Men skal einki skil verða á tilvirkan og útflutningi, skal eisini hetta ganga tilfelldugt sum so mangt annað? — Eg kann sjálvandi fáa tað aftursvar av onkrum, men ikki av rættshugsandi manni, at keypmaðurin skal sjálvur halda skil á tí. — Hartil er at siga, at so kann reiðarin tað sama vraka fiskimansins part, tá hann er heimkomin við veiðu síni. Okkara ullvirki hevur ein ómetuligan týðning úti um hygdinarnar, bara tað kundi fingist í tann stíl, at soleiðis skal eitt plagg siggja út fyri at vinna sær markna í útheiminum. Men sum nú er státt, er tað gjarna so, at tað gongur einaferð men ikki meira, av tí tað verður for lítið skil hildið á og ikki vrakað til fullnar. Royndirnar prógva tað. Tað verður tí aftursent sum óseljelig vara. Ein vetur var seinasti vetur; eingin veit til fullnar, hvat stuðul tað var hjá fólk uttan hann, ið hevði við tað at gera. Syndarligt er tað, at alt skal detta niður fyri, bert av hesum vanda óskili.

KØDCENTRALEN
 TH. 173. KONGEBROEN TH. 173.

Altíð 1. Kl. ungt Okseköd,
 Paalæg og Konserves.
 En Gros & En Detail.
 Bygdeordrer ekspederes omg.

Her gekk tað soleiðis fyri seg, at tann, sum onga ull átti, fekk ullina útflutt at tilvirka, bert við at trekkja innkeypsprisin á ullini av aftur, tá fólk kom við plagginum, so tað var ein góður stuðul hjá fólk, sum einki hevur at liva av uttan ta neyðar avrokning, sum fiskimaðurin fær og viðhvørt ikki fær.

Fiskin sær fiskimaðurin úti á byggunum sum regul ikki aftur, frá tí hann verður sallaður undir fiskarinum. Av tí at vara okkara sum regul ikki kann koma til okkara egnu bygd, er tað ikki so frætt, at tey neyðar oyriini fyri lossing falla niður her í bygðini heldur enn nakað annað.

Eitt annað er eisini. Tað er okkara eggjasola, sum ikki er so lítil summartíðina. Hvi skal tað verða fort í túsundtali inn av eggum, so uppkeyparin noyðist at ganga og renna frá Per til Páll fyri at sleppa av við tey føroysku? Og tað verður ikki altíð til besta pris, tá tað skal ganga soleiðis fyri seg, so hareftir verður prisurin til hoshaldaran.

Tungt er tað at kenna, at vit Føroya synir skulu standa so ósamdir, at tá man roynir eftir marknaðum í útheiminum, skal fáa tað til aftursvar, at teir hava hatta og hatta tilboðið, so tú kanst ikki koma í betraktning.

Eg haldi, at um vit Føroyingar her eftir til dags ikki koma at fá ein betri planlagdan vinnulívspolitikk, enn vit higartil hava havt, so verður tað leingi at bíða eftir betri tíðum í Føroyum.

Tað kann sjálvandi av mongum, sum hetta lesa, kastast mærlig, at eg eri so grammur at fáa tey ymisku viðurskiptini undir kontrol; hvat vil tá tað siga um teg sjálvan? Til tað vil eg svara, at tað er ikki mín meining at liva sum eitt lógleyst menniskja í samfundinum.

Um tit Føroya valdu álitismenn ikki halda tykkum vera forar fyri einum slíkum arbeiði, so er tað ikki vert av tykkum at halda á fundum frammanundan lögtingsvalum, at tit eru menn at seta tykkan í rongina at stýra.

Eg krevji av tykkum, at tit fara okkara verk inn á ta trygg leið, at líka sum kronometrið tryggjar sjómánnin á sjónum, skal verk okkara tryggjast, tá tað er gjørt, skulu nokk visararnir koma at vísa rætt; í tað er verkið, ið skal fara visararnar, og ikki visararnir verkið.

J. K. P.

Keypið frá teimum,
 sum lisa í
„Føroya Social-Demokrat“

Harra
H. B. THOMSEN
 Isvirkisgjafi,
Tvøroyri.

»Hann, ið er sekur, at sær tekur.« Eitt sannleiksorð!

Tygum eru sekur, harra Thomsen, sekur í eygum arbeiðis- og javnaðarmanna sum oddamaður á Tvøroyri fyri ta rorslu, ið streimbar fmóti at týna javnarmanna og arbeiðaranna frigerastarv.

Hetta vilja tygum valla nokta.

Kunnu tygum tá undrast á, at Tvøroyri — teir allarfestu, ið lesa »Føroyatíðindi« — og vit gita tygara persón aftanfyrir tey ymsu dulnevni í »Føroyatíðindi«, har tey ótespilgastu ókvamsalóp á okkum persónliga og sosialismuna og arbeiðaralokkin í síni heild finna innivist. Ein gitan, ið gongur javnbjóðis við tygara stóðu og atburð, tá ið tygum vóru blaðstjóri á »Føroyatíðindi«!

Kann vera, at vit við øðrum hava gitt skeið viðvíkjandi fadriskapinum til tær 2 greinirnar. Men fusturfaðir, um ikki beinleiðis guðpápi! kann tað broytast, vikast? Gjerd gerð hevur onga vend. Sum maður sáðar, verður hann at heysta. Tann gerningur, tað fræ, politisk sæð, ið liggur frá tygara hondum, har og her ávokstur, samanber »Føroyatíðindi«, og tygum gleddust sum sáðmaður.

At tygum nú ikki vilja kennast við ávoksturinn, nú hansara dapru svørtu skuggar eru við at draga tygum út á vegin, tann vegin, ið tygum hava funnið frægd í at hava roynt at sturta aðrar oman á — tað broytir einki.

Alt annað enn prúðir, sanniliga einki at vera erpin av, hesir fustursynir tygara við sínum ódreingjaliga brogðum! Óhugnaligt at vita sær, at tað, teir hava nomið, at tað einans kann sýna sínar giftugu ormetnu groddar í huldhamunum sum x, z, St. J., □ o. s. fr.

At tygum, tygara politikkur, má koma at standa fyri svarskotum, tá ið fustursynir tygara ella andaliga »avleggjarar« flensa frá tonnum á einum haga, har tygum og tygara flokksmenn eiga allar vatnsseyðirnar — tað kann hvorki undra ella ógva tygum. Tað er jú av sjálvsáðum, at heitt verður eftir tygum og tygara líkamunum! »Den som graver en Grav...«

Froðbiar sóknar kommuna er sanniliga ein hagi, hvar tygum og tygara felagar eiga allar vatnsseyðirnar. Og lat okkum siga: tað er eingin stuttleiði at vera tann, ið skal geva »pillarnar«.

Hvorki arbeiðaralokkurin á Tvøroyri ella vit leggja lag í at bera kannuna av hesum sjúklingum.

Tygum eru firtin, harra Thomsen, tí vit ikki vilja bera hesa kannu men loyva okkum at beina adressuna til tygara og til tygara felagar. Satt at siga, høvdu vit vænta meir av tygum. Her mátti verið lætt hjá tygum at valt tann klókara partin, ið er at tuga ístaðin fyri at leypa upp